

Προκόπιος Παυλόπουλος: «Το Κυπριακό Ζήτημα στο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Δικαίου: Οι “αυταπάτες” του σχεδίου Ανάν και η αλήθεια για την Διάσκεψη του Crans-Montana»

Αθήνα, 6 Μαΐου 2025

Σε ομιλία του με θέμα «Το Κυπριακό Ζήτημα στο πλαίσιο του Διεθνούς και του Ευρωπαϊκού Δικαίου», κατά την εκδήλωση που οργάνωσε η Περιφέρεια ΑΗΕΡΑ Ελλάδος, ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Ακαδημαϊκός και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ κ. Προκόπιος Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Πρόλογος

Τους τελευταίους ιδίως μήνες, και παρά την συνεχιζόμενη -ή και εντεινόμενη ενίοτε- προκλητική αδιαλλαξία της Τουρκίας, γίνεται και πάλι λόγος για την ανάγκη της όσο το δυνατό ταχύτερης επίλυσης του Κυπριακού Ζητήματος. Κάτι το οποίο, όπως προκύπτει και από σχετικές πρόσφατες δηλώσεις, αποδέχονται οι Κυβερνήσεις Ελλάδας και Κύπρου - αποφασισμένες μάλιστα να κινηθούν εν προκειμένω με τον απαιτούμενο «ρεαλισμό» μπροστά στον «άτεγκτο» έως απροκαλύπτως κυνικό κόσμο των Διεθνών Σχέσεων- ενώ «ωθούν» προς την ως άνω κατεύθυνση τόσο ο ΟΗΕ όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση, μολονότι έχουν «βιώσει» και έχουν επανειλημμένως καταδικάσει, δυστυχώς όμως χωρίς την απαιτούμενη αυστηρότητα και μάλιστα δίχως ίχνος αποτελεσματικών κυρώσεων, την όλη τουρκική στάση μετά το 1974.

- Α.** Η τακτική αυτή των Κυβερνήσεων Ελλάδας και Κύπρου πρέπει ν' αξιολογηθεί ως κατ' αρχήν ορθή, αφού η «μη λύση» του Κυπριακού Ζητήματος όχι μόνο δεν συνιστά «λύση» του, αλλά καθιστά ολοένα και πιο επισφαλή -κατ' επιεική δε θεώρηση- την κατάσταση που δημιούργησε η πάνω από πενήντα χρόνια κατοχή του ενός τρίτου της

Κυπριακής Δημοκρατίας από την Τουρκία, ύστερα από την βάρβαρη εισβολή της στην Μαρτυρική Κύπρο το 1974. Πλην όμως, και όπως είναι ευνόητο, η επίτευξη λύσης του Κυπριακού Ζητήματος είναι νοητή και αποδεκτή μόνον εφόσον είναι δίκαιη και βιώσιμη. Γεγονός που σημαίνει περαιτέρω ότι η λύση αυτή είναι νοητή και αποδεκτή μόνον εφόσον υπηρετεί, τουλάχιστον ως προς τα σχετικά βασικά ρυθμιστικά της στοιχεία, «*αξιοπρεπώς*» -και όχι κατ' επίφαση, υπό το κράτος απαράδεκτων συμβιβασμών ή και εκβιασμών από συγκεκριμένες πλευρές- την Διεθνή Νομιμότητα και την Ευρωπαϊκή Νομιμότητα αλλά και την «*βιωσιμότητα*» της Κυπριακής Δημοκρατίας ως Κράτους-Μέλους της Διεθνούς Κοινότητας, κυρίως δε ως πλήρους Κράτους-Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του «*σκληρού πυρήνα*» της, της Ευρωζώνης. Διότι το αντίθετο οδηγεί, αναποδράστως, σ' επικίνδυνες ατραπούς ακόμη πιο επώδυνης θεσμικής και πολιτικής αποδυνάμωσης της Κυπριακής Δημοκρατίας, και στο πλαίσιο της Διεθνούς Κοινότητας αλλά και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ζήτημα τούτο απαιτεί τόσο «*επιμελέστερη*» προετοιμασία, με την ανάλογη προσοχή και προνοητικότητα, όσο η Τουρκία έχει καταστήσει -με περισσό θράσος που, δυστυχώς, το ενισχύει η προεκτεθείσα θλιβερή Διεθνής, ακόμη και Ευρωπαϊκή σε ορισμένες περιπτώσεις, ανοχή προς αυτή- σαφές πως ως αρχή «*λύσης*» του Κυπριακού Ζητήματος δεν αποδέχεται, κατ' ουδένα τρόπο, το στοιχειώδες κατά το Διεθνές Δίκαιο και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, όπως θα επεξηγηθεί στην συνέχεια, πρότυπο του Ομοσπονδιακού Κράτους. Και κάνει λόγο, ευθέως, για δύο Κράτη, ή το πολύ για έναν τύπο Συνομοσπονδιακού Κράτους στην βάση μιας εξαιρετικά χαλαρής συνομοσπονδίας, η οποία μάλιστα δεν ανταποκρίνεται καν στα δεδομένα μιας πραγματικής διζωνικής-δικοινοτικής κρατικής και πολιτειακής οντότητας.

- Β.** Υπό το πνεύμα αυτό είναι προφανές πως δεν μπορεί -ορθότερα δε δεν είναι επιτρεπτό- ν' αρχίσει οιαδήποτε συζήτηση για το Κυπριακό Ζήτημα, αν προηγουμένως η Τουρκία δεν αφήσει κατά μέρος τέτοιες

παράλογες και προκλητικώς μαξιμαλιστικές θέσεις και προτάσεις, πλήρως αντίθετες προς το Διεθνές Δίκαιο και ιδίως προς το Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Αν γίνει, από Ελληνικής και Κυπριακής πλευράς, το λάθος να υποτιμηθεί ο κίνδυνος της έναρξης διαλόγου για το Κυπριακό Ζήτημα δίχως μίαν ουσιώδη υποχώρηση της Τουρκίας από τις κατά τ' ανωτέρω ακραίες θέσεις της, τότε ο «διάλογος» με την τουρκική πλευρά μας οδηγεί στην διακινδύνευση να υποχωρήσουμε μοιραίως εμείς, έστω και κατά ένα μέρος, στους απαράδεκτους τουρκικούς εκβιασμούς και στο ενδεχόμενο πλήρους ευτελισμού του Διεθνούς Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Δικαίου σε ό,τι αφορά το μέλλον της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επιπροσθέτως, ας μην ξεχνάμε ότι αυτή είναι πάντοτε η «προσφιλής» τακτική της Τουρκίας όταν επιχειρεί να προωθήσει και τις πιο αδιανόητες «διεκδικήσεις» της έναντι του Ελληνισμού εν γένει, στηριζόμενη με πρόδηλο διεθνές θράσος στην παγίωση των «τετελεσμένων» εφόσον διαπιστώσει τάσεις δισταγμών, ανοχής και υποχωρητικότητας από τις Κυβερνήσεις Ελλάδας και Κύπρου. Και κατά τούτο πρέπει να έχουμε διαρκώς κατά νου ότι στις σχέσεις μας με την Τουρκία, ακόμη και όταν αυτή δείχνει προς εμάς «αγαθές προθέσεις», ισχύει στο ακέραιο το «*timeo Danaos et dona ferentes*». Το ίδιο δε ισχύει –ή πρέπει να ισχύει- προφανώς και για την Διεθνή Κοινότητα και τον ΟΗΕ και για την Ευρωπαϊκή Ένωση, με δεδομένο ότι έχουν βιώσει και υποστεί, σε σειρά περιπτώσεων κατά το απώτερο αλλά και το πρόσφατο παρελθόν, την ιταμή στάση της Τουρκίας αναφορικά με την εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Δικαίου.

I. Τα κανονιστικά δεδομένα του Διεθνούς Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Δικαίου

Όπως λοιπόν συνάγεται ευχερώς από τα προεκτεθέντα, ασφαλείς «δείκτες πορείας» για την δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού Ζητήματος είναι, και μάλιστα αποκλειστικώς, πρώτον, το Διεθνές Δίκαιο. Και, δεύτερον, το Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Με την πρόσθετη επισήμανση ότι το Διεθνές Δίκαιο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του

Ευρωπαϊκού Κεκτημένου, αφού η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως οντότητα με αυτοτελή νομική προσωπικότητα, είναι πλήρες μέλος της Διεθνούς Κοινότητας, αρχής γενομένης από τον ΟΗΕ.

A. Το Διεθνές Δίκαιο

Το Διεθνές Δίκαιο προσδιορίζει τις κατ' ελάχιστο προϋποθέσεις επίλυσης του Κυπριακού Ζητήματος με πλειάδα ρυθμίσεων.

1. Στις ρυθμίσεις αυτές συμπεριλαμβάνονται, οπωσδήποτε, και τα κάθε είδους κανονιστικού περιεχομένου Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας τα οποία είναι, και μάλιστα κατ' επανάληψη και ποικιλοτρόπως, απεριφράστως καταδικαστικά για την Τουρκία ήδη από το 1974, όταν και συντελέσθηκε η βάρβαρη εισβολή στην Επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Υπενθυμίζεται, ότι τα πιο κρίσιμα εν προκειμένω Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας υπήρξαν -και παραμένουν- προεχόντως τα εξής:

α) Πριν απ' όλα το αρχικό, βασικό, Ψήφισμα της 20.7.1974 αρ. 353/1974, για την απερίφραστη καταδίκη της τουρκικής εισβολής και για την έκκληση-απόφαση πλήρους σεβασμού της Ανεξαρτησίας, της Κυριαρχίας και της Εδαφικής Ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το Ψήφισμα αυτό επαναβεβαιώθηκε και συμπληρώθηκε επί το αυστηρότερο -ιδίως λόγω της συνέχισης και επέκτασης της τουρκικής εισβολής το 1974, της επίδειξης προκλητικής αδιαλλαξίας εκ μέρους της Τουρκίας και της από ανθρωπιστική έποψη θλιβερής κατάστασης των προσφύγων- με τα διαδοχικά Ψηφίσματα της 23.7.1974, αρ. 354/1974, 1.8.1974, αρ. 355/1974, 14.8.1974, αρ. 357/1974, 15.8.1974, αρ. 358/1974, 15.8.1974, αρ. 359/1974, 16.8.1974, αρ. 360/1974, 30.8.1974, αρ. 361/1974 και 13.12.1974, αρ. 364/1974.

β) Και ύστερα το, καθοριστικής σημασίας για την επίλυση του Κυπριακού Ζητήματος κατά τρόπο σύμφωνο με το Διεθνές Δίκαιο, Ψήφισμα της 12.3.1975 αρ. 367/1975, με το οποίο καταδικάσθηκε, επίσης απεριφράστως, και θεωρήθηκε παντελώς ανυπόστατη η μονομερής, από πλευράς Τουρκίας, απόφαση της 13.2.1975 για την δημιουργία του διεθνώς πλήρως απομονωμένου έκτοτε ψευδοκράτους της «*Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου*». Σημειωτέον, ότι το ως άνω Ψήφισμα συμπληρώθηκε, ειδικώς ως προς τους κατά το Διεθνές Δίκαιο επιβεβλημένους όρους επίλυσης του Κυπριακού Ζητήματος, με τα Ψηφίσματα της 18.11.1983, αρ. 541/1983, 11.5.1984, αρ. 550/1984, 12.3.1990, αρ. 649/1990, 10.4.1992, αρ. 750/1992, 25.11.1992, αρ. 789/1992 και 29.6.1999, αρ. 1251/1999. Συγκεκριμένα δε με τα τελευταία αυτά Ψηφίσματα έγινε -και έκτοτε γίνεται παγίως- δεκτό ότι η σύμφωνη με το Διεθνές Δίκαιο λύση του Κυπριακού Ζητήματος προϋποθέτει, κατ' ελάχιστο, πως η Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να είναι, δίχως άλλους όρους και προϋποθέσεις, Ανεξάρτητο Κράτος, με μία και μόνη Κυριαρχία, μία και μόνη Διεθνή Προσωπικότητα και μία και μόνη Ιθαγένεια, οργανωμένο πολιτειακώς υπό την μορφή Δικοινοτικής και Διζωνικής Ομοσπονδίας -άρα αποκλεισμένου, οιονεί εξ ορισμού, του Συνομοσπονδιακού Κράτους- ενώ συνακόλουθα απορρίπτεται, και μάλιστα κατηγορηματικώς, κάθε «*προοπτική*» διχοτόμησης ή απόσχισης.

2. Περαιτέρω, για την επίλυση του Κυπριακού Ζητήματος βαρύνουσα είναι η σημασία των ρυθμίσεων της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS). Κυρίως δε των ρυθμίσεών της αναφορικά με την *stricto sensu* Κυριαρχία και με τα επιμέρους Κυριαρχικά Δικαιώματα των Κρατών-Μελών της Διεθνούς Κοινότητας και του ΟΗΕ.

α) Σύμβασης, η οποία καταρτίσθηκε το 1982 -ως «*Σύμβαση του Montego Bay*»- και άρχισε να ισχύει από το 1994. Και Σύμβασης στην οποία έχει προσχωρήσει αυτοτελώς -ήτοι ως νομικό πρόσωπο πέραν των νομικών προσώπων των Κρατών-Μελών της- η Ευρωπαϊκή Ένωση από το 1998. Γεγονός που σημαίνει πως η Σύμβαση αυτή αποτελεί έκτοτε και αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου, το οποίο αυτονοήτως δεσμεύει πέραν της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλα τα Κράτη-Μέλη της. Πρέπει δε να δεσμεύει, σύμφωνα με τα Κριτήρια της Κοπεγχάγης του 1993 και της Μαδρίτης του 1995 όπως διαρκώς επικαιροποιούνται, και τα υποψήφια προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση Κράτη, όπως π.χ. η Τουρκία, κατά τις διατάξεις των άρθρων 6 παρ.1 και 49 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).

β) Ανεξαρτήτως τούτου, και σύμφωνα με την νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, η προμνημονευόμενη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας δεσμεύει και Κράτη, τα οποία δεν έχουν προσχωρήσει σε αυτή -όπως και η Τουρκία- διότι, λόγω του ότι εν πάση περιπτώσει έχει προσχωρήσει σε αυτή ικανός αριθμός Κρατών-Μελών της Διεθνούς Κοινότητας, παράγει πλέον γενικώς παραδεδεγμένους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, δεσμευτικούς οιονεί *erga omnes*. Δηλαδή ακόμη και για τα Κράτη-Μέλη της Διεθνούς Κοινότητας που δεν την έχουν γραπτώς αποδεχθεί. Αυτό ισχύει τόσο περισσότερο για την Τουρκία όσο, καθώς η αντιφατική και προκλητική εξωτερική πολιτική της το αποδεικνύει, αποδέχεται την Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας «*κατά το δοκούν*», όπως προκύπτει προδήλως και από την υπογραφή μεταξύ αυτής και της τότε φερόμενης ως Κυβέρνησης της Λιβύης του νομικώς παντελώς ανυπόστατου «*τουρκολιβυκού μνημονίου*», του 2019. Επισημαίνεται -προκειμένου να το προβάλλουμε αδιαλείπτως διεθνώς, κάτι το οποίο δυστυχώς δεν

συμβαίνει με την απαιτούμενη σταθερότητα και «καθαρότητα»-ότι το νομικώς παντελώς ανυπόστατο του «*τουρκολιβυκού μνημονίου*» έχει ρητώς αποδεχθεί η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με την σαφή απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2019. Η δε «*πρωτοκόλληση*» του «*μνημονίου*» τούτου από τον ΟΗΕ το 2020 ουδένα νομικό κύρος προσθέτει ή διασφαλίζει σε αυτό αφού, όπως έχει αποδείξει η σχετική πρακτική τέτοιων «*πρωτοκολλήσεων*» διεθνών κειμένων, πρόκειται για καθαρώς τυπική διαδικασία που ουδόλως σχετίζεται με την αναγνώριση της «*κανονιστικής δυναμικής*» των ποικιλόμορφων ως άνω κειμένων.

B. Το Ευρωπαϊκό Δίκαιο

Πολύ περισσότερο βαρύνουσα όμως για την επίλυση του Κυπριακού Ζητήματος είναι η σημασία και η επιρροή του Ευρωπαϊκού Δικαίου. Και τούτο διότι, όπως ήδη τονίσθηκε, η Κυπριακή Δημοκρατία είναι πλήρες Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του «*σκληρού πυρήνα*» της, της Ευρωζώνης. Κατά τούτο δεν νοείται δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού Ζητήματος αν αυτή δεν είναι πλήρως σύμφωνη με το σύνολο του Ευρωπαϊκού Δικαίου, πρωτίστως δε με τις θεμελιώδεις θεσμικές συντεταγμένες του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου. Το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, κατ' εξοχήν μέσω της θεμελιώδους για την θεσμική υπόσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), θέτει τις ακόλουθες προϋποθέσεις ως προς την νομική και θεσμική υπόσταση ενός Κράτους, προκειμένου να είναι σε θέση ν' αποτελέσει, με την απαραίτητη αποτελεσματικότητα και διάρκεια, Κράτος-Μέλος της. Δηλαδή έτσι ώστε η συμμετοχή του στο Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα να μην υπονομεύει, *de jure* και *de facto*, την θεσμική και πολιτική συνοχή και προοπτική του, αρχής γενομένης από την συνεχή και αποτελεσματική εφαρμογή στην πράξη όλων, ανεξαιρέτως, των κανόνων της Ευρωπαϊκής Έννομης Τάξης.

1. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1-12 της ΣΕΕ, το Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να έχει μία και μόνη Νομική Προσωπικότητα διεθνώς. Αυτό προκύπτει π.χ. κυρίως από τις διατάξεις του άρθρου 5¹ της ΣΕΕ, ως προς τον καταμερισμό αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Κρατών-Μελών της. Καθώς και από τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 2² της ΣΕΕ, ως προς την εκπροσώπηση του Κράτους-Μέλους στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Διότι, όπως είναι ευνόητο, ένας τέτοιος καταμερισμός αρμοδιοτήτων καθώς και μια τέτοια εκπροσώπηση προϋποθέτουν Κράτος-Μέλος, το οποίο είναι σε θέση ν' ανταποκριθεί πλήρως ως προς όλα αυτά τα κατά το Ευρωπαϊκό Δίκαιο καθήκοντα κατά κύριο λόγο σε ό,τι αφορά την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική «*απορρόφηση*» του συνόλου του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου.

2. Από την προμνημονευόμενη προϋπόθεση της μίας και μόνης Νομικής Προσωπικότητας διεθνώς απορρέει, αυτοθρόως, και η προϋπόθεση της μίας και μόνης Ιθαγένειας. Πολλώ μάλλον όταν διεθνώς δεν υφίσταται παράδειγμα Κράτους με μία νομική προσωπικότητα διεθνώς που αναγνωρίζει εντός αυτού περισσότερες της μίας ιθαγένειες. Δεν πρέπει δε να υποτιμάται το γεγονός ότι η

¹ «1. Η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από την αρχή της δοτής αρμοδιότητας. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. 2. Σύμφωνα με την αρχή της δοτής αρμοδιότητας, η Ένωση ενεργεί μόνον εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της απονέμουν τα κράτη μέλη με τις Συνθήκες για την επίτευξη των στόχων που οι Συνθήκες αυτές ορίζουν. Κάθε αρμοδιότητα η οποία δεν απονέμεται στην Ένωση με τις Συνθήκες ανήκει στα κράτη μέλη. 3. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, στους τομείς οι οποίοι δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον και κατά τον βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης. Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης εφαρμόζουν την αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με το Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Τα εθνικά κοινοβούλια μεριμνούν για την τήρηση της αρχής αυτής σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο εν λόγω Πρωτόκολλο. 4. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, το περιεχόμενο και η μορφή της δράσης της Ένωσης δεν υπερβαίνουν τα απαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων των Συνθηκών. Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης εφαρμόζουν την αρχή της αναλογικότητας σύμφωνα με το Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.»

² «Οι πολίτες εκπροσωπούνται άμεσα στο επίπεδο της Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα κράτη μέλη εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο από τον αρχηγό κράτους ή κυβέρνηση και στο Συμβούλιο από τις κυβερνήσεις τους, οι οποίοι είναι δημοκρατικά υπεύθυνοι είτε έναντι των εθνικών τους κοινοβουλίων, είτε έναντι των πολιτών τους.»

αναγνώριση περισσότερων της μίας ιθαγενειών «ανοίγει», και δη «διάπλata», τον δρόμο για την αναγνώριση και περισσότερων του ενός Κρατών ή και για την επιβολή ενός πολιτειακού καθεστώτος χαλαρής συνομοσπονδίας. Καθεστώς το οποίο, όπως θα επεξηγηθεί στην συνέχεια, δεν μπορεί να ισχύσει για την Κυπριακή Δημοκρατία κατά το Διεθνές Δίκαιο, και κατ' εξοχήν κατά το Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

3. Το Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να είναι Κυρίαρχο, όπως συνάγεται ευχερώς ιδίως από τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 2³ της ΣΕΕ. Τα ουσιώδη συστατικά στοιχεία (*«essentialia negotii»*) της εσωτερικής και της εξωτερικής Κυριαρχίας ενός Κράτους -κατά βάση ως της ικανότητας της αυτοδύναμης επιβολής της εξουσίας του χωρίς να περιορίζεται από άλλη βούληση- είναι κοινώς γνωστά με βάση τους κανόνες του Συνταγματικού Δικαίου διεθνώς. Επομένως, στο σημείο αυτό αρκεί η ειδικότερη αναφορά στις προϋποθέσεις που καθιερώνουν οι ως άνω ρυθμίσεις της ΣΕΕ:

α) Κατά πρώτο λόγο το Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές της ΣΕΕ, πρέπει να είναι σε θέση να διασφαλίσει τις θεμελιώδεις λειτουργίες του. Ιδίως δε την διασφάλιση της Εδαφικής Ακεραιότητας, την διασφάλιση της Δημόσιας Τάξης και την προστασία της Εθνικής Ασφάλειας. Αφού στην αντίθετη περίπτωση η Κυριαρχία καθίσταται, άνευ άλλου τινός, «*γράμμα κενό περιεχομένου*» *intra* και *extra muros*. Κάτι το οποίο καθιστά αδύνατη την αποτελεσματική λειτουργία του Κράτους-Μέλους και εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά

³ «Η Ένωση σέβεται την ισότητα των κρατών μελών ενώπιον των Συνθηκών καθώς και την εθνική τους ταυτότητα που είναι συμφυής με τη θεμελιώδη πολιτική και συνταγματική τους δομή, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση. Σέβεται τις ουσιώδεις λειτουργίες του κράτους, ιδίως δε τις λειτουργίες που αποβλέπουν στη διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας, τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και την προστασία της εθνικής ασφάλειας. Ειδικότερα, η εθνική ασφάλεια παραμένει στην ευθύνη κάθε κράτους μέλους.»

το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, συνακόλουθα δε «υπονομευτική» για την δομή και την λειτουργία της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β) Άρα Κράτος ικανό ν' ασκήσει, στο ακέραιο, τα κατά το Διεθνές Δίκαιο δικαιώματα της *stricto sensu* Κυριαρχίας του καθώς και όλα τα εντεύθεν επιμέρους Κυριαρχικά του Δικαιώματα. Πρόκειται, προεχόντως, για το προμνημονευόμενο Δίκαιο της Θάλασσας, κατά την σχετική Σύμβαση του ΟΗΕ (UNCLOS) - «*Σύμβαση του Montego Bay*», του 1982- η οποία, κατά τα προεκτεθέντα, ισχύει από το 1994.

γ) Ειδικότερα, μεταξύ άλλων το Δίκαιο της Θάλασσας καθορίζει από την μια πλευρά τον θεσμικό πυρήνα της *stricto sensu* Κυριαρχίας του κάθε Κράτους-Μέλους της Διεθνούς Κοινότητας, η οποία ασκείται πλήρως πέραν της Ηπειρωτικής Επικράτειας και στα Χωρικά Ύδατα ή Χωρική Θάλασσα -δηλαδή στην Αιγιαλίτιδα Ζώνη- πρωτίστως κατά τις διατάξεις των άρθρων 2 επ. της Σύμβασης αυτής του ΟΗΕ. Και, από την άλλη πλευρά, τον θεσμικό πυρήνα της *lato sensu* Κυριαρχίας, η οποία συμπεριλαμβάνει όλα τα επιμέρους αναγνωρισμένα από το Διεθνές Δίκαιο Κυριαρχικά Δικαιώματα κάθε Κράτους. Κατά βάση δε τα Κυριαρχικά Δικαιώματα τα σχετικά με την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 55 επ. της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας και με την Υφαλοκρηπίδα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 76 επ. της ίδιας Σύμβασης.

4. Το Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να οργανώνεται στην βάση των θεσμικοπολιτικών «*συντεταγμένων*» της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας, αφού κατά το άρθρο 10 παρ.1⁴ της ΣΕΕ η όλη δομή και λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεμελιώνεται στην Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία. Υπό τα δεδομένα αυτά δεν νοείται και Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής

⁴ «Η λειτουργία της Ένωσης θεμελιώνεται στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία.»

Ένωσης το οποίο δεν στηρίζεται, ουσιαστικώς και στην πράξη, στο όλο θεσμικοπολιτικό πλαίσιο της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας. Τούτο επιβάλλει, συνακόλουθα, εκ μέρους του Κράτους-Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

α) Πλήρη σεβασμό της αρχής της Διάκρισης των Εξουσιών και των βασικών θεσμικών συνιστωσών του Κράτους Δικαίου, όπως άλλωστε συμβαίνει και με την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως το ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου 2⁵ της ΣΕΕ. Και ως προς την αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών διευκρινίζεται ότι αυτή, μεταξύ άλλων, αφενός επιτρέπει την «διασταύρωσή» τους μόνο στο μέτρο που το προβλέπει με τους ειδικότερους επιμέρους κανόνες δικαίου το δημοκρατικώς θεσπισμένο Σύνταγμα. Και, αφετέρου, δεν ανέχεται «εκπτώσεις» κατά κύριο λόγο σε ό,τι αφορά την λειτουργία του κυρωτικού μηχανισμού της Δικαστικής Εξουσίας, υπό το καθεστώς των εγγυήσεων της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των δικαστών που την στελεχώνουν. Ως προς δε το Κράτος Δικαίου, είναι προφανές ότι το θεσμικό του «οπλοστάσιο» επιβάλλει, οπωσδήποτε, και την ύπαρξη επαρκών κυρωτικών μηχανισμών για κάθε παραβίαση της Αρχής της Νομιμότητας από τα κρατικά όργανα, με «προεξάρχοντα» τον κατά τ' ανωτέρω μηχανισμό της Δικαστικής Εξουσίας.

β) Και πλήρη σεβασμό όλων, ανεξαιρέτως, των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπως και πάλι συμβαίνει άλλωστε και για την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τις διατάξεις του ως άνω άρθρου 2 και του άρθρου 6⁶ της ΣΕΕ. Ας σημειωθεί,

⁵ «Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.»

⁶ «1. Η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που περιέχονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 7^{ης} Δεκεμβρίου 2000, όπως προσαρμόστηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2007, στο Στρασβούργο, ο οποίος έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες. Οι διατάξεις του Χάρτη δεν συνεπάγονται καμία επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης όπως αυτές ορίζονται στις Συνθήκες. Τα δικαιώματα, οι ελευθερίες και οι αρχές του Χάρτη ερμηνεύονται σύμφωνα με τις γενικές

ότι μια τέτοια προϋπόθεση είναι τόσο περισσότερο «*συνυφασμένη*» με την Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία, όσο κατά την ιστορική της διαδρομή αυτή εμπεδώθηκε, από θεσμική και πολιτική έποψη, ως «*καθεστώς*» εγγύησης της Ελευθερίας, υφ' όλες της τις εκφάνσεις -και προεχόντως υπό την έκφανση της ακώλυτης άσκησης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου- σύμφωνα με την εξίσου θεμελιώδη για το σύγχρονο δημοκρατικώς οργανωμένο Κράτος Δημοκρατική Αρχή.

- 5.** Κατά τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 3⁷ της ΣΕΕ, το Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να είναι σε θέση να εκπληρώνει στο ακέραιο και όλες τις έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποχρεώσεις του. Ιδίως δε την «*απορρόφηση*» του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου, ως προς το σύνολο των κανονιστικών του συντεταγμένων. Με βάση δε το κατά το Ευρωπαϊκό Δίκαιο Κράτος Δικαίου, κυρώσεις επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης των υποχρεώσεων αυτών εκ μέρους του Κράτους-Μέλους, όπως ορίζουν οι διατάξεις του άρθρου 7⁸ της ΣΕΕ.

διατάξεις του Τίτλου VII του Χάρτη που διέπουν την ερμηνεία και την εφαρμογή του και λαμβανομένων δεόντως υπόψη των επεξηγήσεων οι οποίες αναφέρονται στον Χάρτη και στις οποίες μνημονεύονται οι πηγές των εν λόγω διατάξεων. **2.** Η Ένωση προσχωρεί στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Η προσχώρηση στην εν λόγω Σύμβαση δεν μεταβάλλει τις αρμοδιότητες της Ένωσης όπως ορίζονται στις Συνθήκες. **3.** Τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης.»

⁷ «Σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ των Συνθηκών καθήκοντα βάσει αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να διασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες ή προκύπτουν από πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της και απέχουν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης.»

⁸ **«1.** Το Συμβούλιο δύναται, βάσει αιτιολογημένης προτάσεως του ενός τρίτου των κρατών μελών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποφασίζοντας με την πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών του και κατόπιν της έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να διαπιστώσει την ύπαρξη σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης από κράτος μέλος των αξιών του άρθρου 2. Το Συμβούλιο, προτού προβεί στη διαπίστωση αυτή, ακούει το εν λόγω κράτος μέλος και δύναται, αποφασίζοντας με την ίδια διαδικασία, να του απευθύνει συστάσεις. Το Συμβούλιο επαληθεύει τακτικά ότι εξακολουθούν να ισχύουν οι λόγοι που οδήγησαν στη διαπίστωση αυτή. **2.** Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση του ενός τρίτου των κρατών μελών ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, δύναται να διαπιστώσει την ύπαρξη σοβαρής και διαρκούς παραβίασης από κράτος μέλος των αξιών του άρθρου 2, αφού καλέσει το εν λόγω κράτος μέλος να υποβάλει τις παρατηρήσεις του. **3.** Εφόσον γίνει η αναφερόμενη στην παράγραφο 2 διαπίστωση, το Συμβούλιο δύναται να αποφασίζει, με ειδική πλειοψηφία, την αναστολή ορισμένων δικαιωμάτων τα οποία απορρέουν από την εφαρμογή των Συνθηκών ως προς το εν λόγω κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων ψήφου του αντιπροσώπου της κυβέρνησης αυτού του κράτους μέλους στο Συμβούλιο.

6. Από τ' ανωτέρω συνάγεται και ότι το Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να οργανώνεται με βάση μία και ενιαία δημοκρατικώς νομιμοποιημένη Έννομη Τάξη.

α) Έννομη Τάξη «επικεφαλής» της οποίας είναι το Εθνικό Σύνταγμα, ως «εμβληματική» εγγύηση της Διάκρισης των Εξουσιών, του Κράτους Δικαίου και της ακώλυτης άσκησης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

β) Όπως είναι προφανές, μόνον υπ' αυτή την προϋπόθεση της ιεραρχικώς δομημένης και δημοκρατικώς νομιμοποιημένης Έννομης Τάξης είναι εφικτό να γίνουν πλήρως σεβαστές στην πράξη οι εγγυήσεις αποτελεσματικής εφαρμογής των θεσμών της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας. Επέκεινα δε και οι εγγυήσεις «αγαστής» συνύπαρξής της με την Ευρωπαϊκή Έννομη Τάξη και, κατά λογική νομική ακολουθία, οι εγγυήσεις ομαλής και αδιάλειπτης «απορρόφησης» από αυτή του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου στο σύνολό του, όπως ήδη επεξηγήθηκε.

7. Στις ως άνω προϋποθέσεις επίλυσης του Κυπριακού Ζητήματος πρέπει να προστεθούν και οι εξής δύο οι οποίες απορρέουν, και αυτές, αμέσως ή εμμέσως από το Διεθνές Δίκαιο και από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο:

α) Στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως κυρίαρχου Κράτους-Μέλους της Διεθνούς Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν μπορεί να ισχύουν εγγυήσεις κάθε είδους τρίτων Κρατών ούτε να υπάρχουν στο έδαφός της στρατεύματα κατοχής. Το παράδειγμα της οριστικής ενοποίησης της Γερμανίας, ως «Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας», το

Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το Συμβούλιο λαμβάνει υπόψη τις πιθανές συνέπειες μιας τέτοιας αναστολής στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις φυσικών και νομικών προσώπων. Οι υποχρεώσεις του εν λόγω κράτους μέλους, δυνάμει των Συνθηκών, εξακολουθούν, εντούτοις, να δεσμεύουν αυτό το κράτος μέλος. **4.** Το Συμβούλιο δύναται να αποφασίσει, εν συνεχεία, με ειδική πλειοψηφία, να μεταβάλει ή να ανακαλέσει μέτρα που έχουν ληφθεί σύμφωνα με την παράγραφο 3, ανάλογα με τις μεταβολές της καταστάσεως, η οποία οδήγησε στην επιβολή τους. **5.** Ο τρόπος ψηφοφορίας που, για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, εφαρμόζεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στο Συμβούλιο καθορίζεται στο άρθρο 354 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»

1990 μόνον ύστερα από την αποχώρηση και του τελευταίου σοβιετικού στρατιώτη τεκμηριώνει πλήρως την βασιμότητα της προϋπόθεσης αυτής, και κατά το Διεθνές Δίκαιο και κατά το Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

β) Από το έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας πρέπει ν' αποχωρήσουν σταδιακώς και όλοι οι έποικοι που «εγκατέστησε» εκεί η Τουρκία. Και να επανέλθουν στις εστίες τους οι νόμιμοι, κατά την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και κατά την νομολογία του Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κύριοι των κατεχόμενων από τους έποικους ακινήτων.

II. Η εντός του θεσμικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κανονιστική ανεπάρκεια του προτύπου του Συνομοσπονδιακού Κράτους κατά το Ευρωπαϊκό Δίκαιο

Στις προμνημονευόμενες προϋποθέσεις του Διεθνούς Δικαίου, και κατά κύριο λόγο του Ευρωπαϊκού Δικαίου, μπορεί ν' ανταποκριθεί ένα Κράτος μόνον εφόσον εμφανίζεται ως ενιαίο ή έχει τα χαρακτηριστικά το πολύ ενός σύγχρονου ομοσπονδιακού προτύπου. Ως προς δε το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, η ίδια η εμπειρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης το αποδεικνύει, π.χ. με την άκρως αντιπροσωπευτική περίπτωση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, «υποδειγματικού» θεσμικώς Κράτους-Μέλους με αμιγή ομοσπονδιακή δομή. Ειδικότερα, δεν νοείται Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με συνομοσπονδιακή πολιτειακή μορφή και δομή -η οποία ούτως ή άλλως έχει σχεδόν εκλείψει διεθνώς, διότι κατ' ουσία δεν μπορεί ν' ανταποκριθεί ούτε καν στις βασικές προϋποθέσεις του σύγχρονου Διεθνούς Δικαίου ως προς τα Κράτη-Μέλη της Διεθνούς Κοινότητας και του ΟΗΕ- αφού ένα τέτοιο Κράτος δεν μπορεί να εκπληρώσει στοιχειώδεις υποχρεώσεις έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τα δεδομένα της Έννομης Τάξης της, όπως προκύπτει ιδίως από το ότι:

A. Η απουσία ενιαίας διεθνούς νομικής προσωπικότητας

Το Συνομοσπονδιακό Κράτος δεν διαθέτει μία και ενιαία διεθνή νομική προσωπικότητα, αλλά τόσες επιμέρους νομικές προσωπικότητες διεθνώς όσα τα συνομόσπονδα κράτη που το συνθέτουν.

1. Άρα υπάρχουν τεράστιες δυσχέρειες έως πλήρης αδυναμία σταθερής εκπροσώπησής του και, επομένως, πλήρους συμμετοχής του στον ΟΗΕ και σε Διεθνείς Οργανισμούς εν γένει. Και κυρίως σε Οργανισμό με την θεσμικοπολιτική διεθνή ιδιαιτερότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και τούτο διότι υπό το ιδιόμορφο θεσμικό καθεστώς του Συνομοσπονδιακού Κράτους δεν θα ήταν δυνατό, με βάση το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, να γίνει ως προς αυτό λόγος για ένα και μόνο Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αλλά για περισσότερα, σαφώς ιδιόμορφα, Κράτη-Μέλη της, όπως άλλωστε έχει καταδείξει και η διεθνής πρακτική, και αυτή μόνο στο απώτερο παρελθόν. Φαινόμενο το οποίο είναι καταφανώς ασύμβατο με την όλη θεσμική και κανονιστική ιδιοσυστασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Έννομης Τάξης της.

2. Καθίσταται λοιπόν επιπροσθέτως προφανές και ότι για ν' αποτελέσει ένα Συνομοσπονδιακό Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έπρεπε να μεταβληθεί εκ βάθρων αυτό τούτο το πρωτογενές Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Γεγονός το οποίο, βεβαίως, θα συνεπαγόταν και πλήρη αλλοίωση της όλης θεσμικοπολιτικής φυσιογνωμίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αδιανόητη, επίσης θεσμικοπολιτική, υπονόμηση της πορείας της και της γενικότερης προοπτικής της στο άμεσο και απώτερο μέλλον, σε ό,τι αφορά την δικαίωση της ίδρυσής της και την ολοκληρωμένη επιτέλεση του ρόλου της τόσο έναντι των Κρατών-Μελών της όσο και σε παγκόσμια κλίμακα. Κατά τούτο ουδείς μπορεί να διανοηθεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα ήταν διατεθειμένη να προβεί σε τέτοιες, οπωσδήποτε «*διαλυτικές*» για την δομή και λειτουργία της, θεσμικές «*μετατροπές*», έτσι ώστε να μπορεί να «*φιλοξενήσει*»

στους κόλπους της ως Μέλη και Κράτη με συνομοσπονδιακή πολιτειακή οντότητα.

Β. Η έλλειψη της μίας και μόνης επικράτειας και ιθαγένειας

Κατά το μέτρο δε που μια συνομοσπονδιακή κρατική οντότητα συνιστά στην ουσία μια «τεχνητή» και εντελώς ατελή «συγκόλληση» επιμέρους κυρίαρχων Κρατών, στο Συνομοσπονδιακό Κράτος δεν νοείται μία μόνον επικράτεια, αλλά τόσες όσα και τα συνομόσπονδα κράτη. Όπως επίσης στο Συνομοσπονδιακό Κράτος δεν υφίσταται μία μόνον ιθαγένεια, αλλά τόσες όσες και τα συνομόσπονδα κράτη.

1. Κάτι το οποίο κατ' ουδένα τρόπο συμβιβάζεται με τις ως άνω απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Δικαίου ως προς την δομή και την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιτείνοντας έτσι τα μειονεκτήματα της προαναφερόμενης απουσίας μίας και ενιαίας διεθνούς νομικής προσωπικότητας στο πλαίσιο του Συνομοσπονδιακού Κράτους.
2. Για παράδειγμα, τα προμνημονευόμενα κενά του Συνομοσπονδιακού Κράτους δημιουργούν ανυπέρβλητα εμπόδια και ως προς την ομαλή λειτουργία σειράς βασικών πυλώνων της *latto sensu* οικονομικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σπουδαιότερο εκείνο της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων εντός αυτής. Στην ουσία δε ενόψει των κενών τούτων η Ευρωπαϊκή Ένωση ουδεμία, σχεδόν, από τις κύριες πολιτικές της θα μπορούσε να φέρει σε πέρας, θέτοντας δι' αυτού του τρόπου σε άμεση διακινδύνευση την ίδια την θεσμική και πολιτική της υπόσταση.

Γ. Η «αποσύνθεση» της Εθνικής Κυριαρχίας

Υπό τ' ανωτέρω δεδομένα στο Συνομοσπονδιακό Κράτος δεν νοείται «συμπαγής» Εθνική Κυριαρχία, κατ' επέκταση δε διασφάλιση της Εδαφικής Ακεραιότητας, διατήρηση της Δημόσιας Τάξης και προστασία της Εθνικής Ασφάλειας.

1. Αυτή η αρνητική ιδιαιτερότητα του Συνομοσπονδιακού Κράτους είναι άκρως ενδεικτική του πώς και γιατί και εξ αυτού του λόγου ένα τέτοιο Κράτος δεν μπορεί να λειτουργήσει, κατ' ουδένα τρόπο, ως Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού δεν είναι σε θέση να διασφαλίζει θεμελιώδεις λειτουργίες του και να φέρει σε πέρας εξίσου θεμελιώδεις υποχρεώσεις του κατά τις προεκτεθείσες διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 2 της ΣΕΕ.
2. Επισημαίνεται, ότι μια τέτοια αδυναμία έχει άμεσο αντίκτυπο όχι μόνο σε ό,τι αφορά τα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και σε ό,τι αφορά την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση. Διότι, όπως είναι ευνόητο, μέσω της αποτελεσματικής διασφάλισης της Εδαφικής Ακεραιότητας, διατήρησης της Δημόσιας Τάξης και προστασίας της Εθνικής Ασφάλειας το κάθε Κράτος-Μέλος συμβάλλει, εμμέσως πλην σαφώς, κατά το μέρος που του αναλογεί στην εν γένει Εδαφική Ακεραιότητα -σημειωτέον ότι τα σύνορα των Κρατών-Μελών είναι, κατά το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, και σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης in globo- στην Δημόσια Τάξη και στην Ασφάλεια της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως θεσμικοπολιτικού συνόλου. Βεβαίως, όπως αυτές οι μορφές Ευρωπαϊκού «δημόσιου συμφέροντος» οριοθετούνται από τις in concreto ρυθμίσεις της Έννομης Τάξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δ. Η αδυναμία λειτουργίας της αρχής της Διάκρισης των Εξουσιών

Το Συνομοσπονδιακό Κράτος δεν έχει κοινά όργανα των τριών Εξουσιών, αλλά μια μορφή συνέλευσης των εκπροσώπων των Κρατών-Μελών του.

1. Κυρίως δε δεν έχει Βουλή ή Βουλές, κατά το πρότυπο που αρμόζει στο πολιτειακό καθεστώς της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας. Οπότε η ως άνω συνέλευση προσιδιάζει όχι σε κρατικό όργανο - έστω και lato sensu- αλλά σε μια μορφή Διεθνούς Διάσκεψης. Άλλωστε, και επιπροσθέτως, το τεκμήριο αρμοδιότητας δεν ανήκει

στο Συνομοσπονδιακό Κράτος αλλά στα Κράτη-Μέλη της Συνομοσπονδίας, ήτοι στα συνομόσπονδα κράτη.

2. Άρα στο πλαίσιο του Συνομοσπονδιακού Κράτους δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, τουλάχιστον σύμφωνα με τις θεμελιώδεις θεσμικές και κανονιστικές της ιδιότητες, η αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών. Και κατά τούτο εντός του Συνομοσπονδιακού Κράτους η Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία υπολειτουργεί επικινδύνως, και προφανώς κατά τρόπο μη συμβατό, υφ' οιανδήποτε εκδοχή, με τις επιταγές της διάταξης του κατά τ' ανωτέρω άρθρου 10 της ΣΕΕ περί γενικής εφαρμογής των αρχών της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και σε ό,τι αφορά την ίδια και σε ό,τι αφορά τα Κράτη-Μέλη της.

Ε. Το «κενό» της ενιαίας Έννομης Τάξης

Το Συνομοσπονδιακό Κράτος δεν έχει ενιαία και ιεραρχικώς δομημένη, υπό ένα Εθνικό Σύνταγμα, Έννομη Τάξη.

1. Αυτό οφείλεται στο ότι οι «*αρμοί*» του Συνομοσπονδιακού Κράτους βασιζονται στο κείμενο ίδρυσής του το οποίο συνίσταται, σχεδόν πάντοτε, σ' ένα είδος Διεθνούς Συνθήκης. Είναι δε προφανές ότι μια τέτοια Έννομη Τάξη δεν μπορεί, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, να συνυπάρξει και να «*συλλειτουργήσει*» με την Έννομη Τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και με τις Έννομες Τάξεις των λοιπών Κρατών-Μελών της, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ως άνω συνύπαρξη και «*συλλειτουργία*» καθορίζει κατ' ουσία καίριο μέρος της όλης θεσμικής και πολιτικής οντότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και πρωτίστως την ενότητα και την συνοχή της Έννομης Τάξης της.
2. Το συμπέρασμα τούτο προκύπτει, αβιάστως, εκ του ότι σύμφωνα με τα πρωταρχικά θεσμικά συστατικά της η Έννομη Τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να συνυπάρξει και να «*συλλειτουργήσει*» μόνο με τις Έννομες Τάξεις των Κρατών-Μελών

της, οι οποίες έχουν *grosso modo* τα αυτά βασικά θεσμικά χαρακτηριστικά. Και κατ' εξοχήν μια ιεραρχικώς δομημένη Έννομη Τάξη, η οποία έχει ως θεμέλιο αλλά και «κορυφή» το δημοκρατικώς θεσπισμένο και νομιμοποιημένο Εθνικό Σύνταγμα, εναρμονιζόμενη πλήρως με την κανονιστική πεμπτούσια της Ευρωπαϊκής Έννομης Τάξης, που έχει ως θεμέλιο αλλά και «κορυφή» το πρωτογενές Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Ως προς τούτο δε η πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αναμφιβόλως «εύγλωττη».

ΣΤ. Η ανύπαρκτη εκτελεστικότητα των αποφάσεων των οργάνων των επιμέρους συνομόσπονδων κρατών

Σχεδόν όλες οι σημαντικές αποφάσεις των οργάνων του Συνομοσπονδιακού Κράτους δεν είναι νομικώς δυνατό να εφαρμοσθούν αμέσως. Και τούτο διότι για να ισχύσουν πρέπει να μετατραπούν σ' «εσωτερικό δίκαιο» από τ' αρμόδια όργανα του κάθε συνομόσπονδου μέλους του.

1. Και μόνον αυτό καθιστά από επισφαλή έως αδύνατη την εκ μέρους Συνομοσπονδιακού Κράτους «απορρόφηση» του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου, έστω και σε ό,τι αφορά τις στοιχειώδεις συνιστώσες του. Περαιτέρω δε και την δυνατότητά του να εφαρμόζει στο ακέραιο τις αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2. Το ως άνω «έλλειμμα» προστίθεται, άρα, ως αναγκαία αρνητική συνέπεια σ' εκείνο του κατά τα προεκτεθέντα «κενού» της ενιαίας Έννομης Τάξης, επιτείνοντας έτσι και την αδυναμία ομαλής συνύπαρξης και «συλλειτουργίας» των εντός του Συνομοσπονδιακού Κράτους εφαρμοζόμενων κανόνων δικαίου με τους κανόνες δικαίου της Ευρωπαϊκής Έννομης Τάξης.

Ζ. Η περιορισμένη χρονική διάρκεια του Συνομοσπονδιακού Κράτους

Το Συνομοσπονδιακό Κράτος είναι οιονεί «εκ γενετής» θνησιγενές, διότι μπορεί ανά πάσα στιγμή να διαλυθεί με αντίθετη Διεθνή Συμφωνία των συνομόσπονδων μελών του.

1. Κάτι τέτοιο όμως είναι αδιανόητο, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, για Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και αυτό διότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ιδρυθεί και λειτουργεί στην βάση των προϋποθέσεων της συνέχειας και της διάρκειας –και κατά πρώτο λόγο της συνοχής και της διάρκειας της ισχύος και της εφαρμογής των κανόνων της Έννομης Τάξης της- ικανών να διασφαλίσουν την εκπλήρωση της αποστολής της εν γένει. Ε *contrario*, μια Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία λειτουργεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων των οργάνων της με «*διαλείψεις*» συνιστά *contradictio in adjecto*, σύμφωνα με αυτό τούτο το Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

2. Είναι, επομένως, πρόδηλο από θεσμική και πολιτική έποψη ότι μια ένωση Κρατών όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Έννομη Τάξη της θα υπονομεύονταν, αναμφίβολα, έχοντας ως Κράτος-Μέλος μια μορφή Συνομοσπονδιακού Κράτους, το οποίο δεν πληροί στοιχειωδώς τις ως άνω προϋποθέσεις συνέχειας και διάρκειας. Με άλλες λέξεις υπό τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Έννομης Τάξης ένα Συνομοσπονδιακό Κράτος εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συνιστούσε «*ξένο σώμα*», και ως προς την ίδια και ως προς τα λοιπά Κράτη-Μέλη της, γεγονός το οποίο ουδόλως συμβιβάζεται με την όλη θεσμική και πολιτική φυσιογνωμία της.

Επίλογος

Ως αναγκαίο και λογικό «*επιστέγασμα*» της ανάλυσης που προηγήθηκε, αναφορικά με τις στοιχειώδεις προϋποθέσεις επίλυσης του Κυπριακού Ζητήματος κατά το Διεθνές Δίκαιο και κατά το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, πρέπει να προβληθεί *in parvo* και το εξής, λαμβάνοντας υπόψη την «*προϊστορία*» των προσπαθειών επίλυσης του Κυπριακού Ζητήματος:

A. Ακόμη και τώρα ακούγονται αρκετές «φωνές» ειδικών, κυρίως στον τομέα των Διεθνών Σχέσεων, οι οποίες υποστηρίζουν ότι η απόρριψη του Σχεδίου Ανάν για το Κυπριακό Ζήτημα ήταν μια «*χαμένη ευκαιρία*». Οι «φωνές» αυτές ηχούν ως σύγχρονος «*αντίλαλος*» των απόψεων εκείνων, οι οποίες υιοθετήθηκαν πριν είκοσι χρόνια στηρίζοντας, σχεδόν «*αναφανδόν*» και άνευ προϋποθέσεων, το Σχέδιο Ανάν σ' Ελλάδα και Κύπρο. Όμως τα επιχειρήματα που προεκτέθηκαν αποδεικνύουν, και δη με αρκούντως πειστικά τεκμήρια, ότι το Σχέδιο Ανάν δεν συνιστά, κατ' ουδένα τρόπο, «*χαμένη ευκαιρία*». Και τούτο διότι η απόρριψή του επιβαλλόταν από την ίδια την φύση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, εν τέλει, από το ίδιο το Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Πραγματικά, μία υπό το θεσμικό και πολιτικό status του Σχεδίου Ανάν Κυπριακή Δημοκρατία δεν θ' αποτελούσε, ούτε καθ' υποφοράν, Κράτος ομοσπονδιακού τύπου. Θα στηριζόταν πολύ περισσότερο σε μια μορφή Συνομοσπονδιακού Κράτους, εντελώς ασύμβατου με τις στοιχειώδεις απαιτήσεις της δομής και λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της αποτελεσματικής εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Δικαίου, όπως ήδη επισημάνθηκε επανειλημμένως. Είναι δε άκρως χαρακτηριστικό και ενδεικτικό της μάλλον «*επιφανειακής*» προσέγγισης, με βάση την οποία αξιολογήθηκε από τους προμνημονευόμενους υποστηρικτές του Σχεδίου Ανάν, το ότι αυτοί δεν φαίνεται ν' ασχολήθηκαν επισταμένως με το αν και κατά πόσο το πολιτειακό «*μόρφωμα*» που προόριζε για την Κυπριακή Δημοκρατία ανταποκρινόταν στις βασικές απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τάξης και του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου. Καθίσταται λοιπόν προφανές ότι η εφαρμογή του Σχεδίου Ανάν στην πράξη θα οδηγούσε, σχεδόν νομοτελειακά, σε ουσιαστική έξοδο της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση -αφού, όπως επαρκώς τονίσθηκε, θα ήταν αδιανόητο ν' αναμένει κανείς «*προσαρμογή*» του Ευρωπαϊκού Δικαίου στα «*κανονιστικά κελεύσματα*» του Σχεδίου Ανάν- εκτός του ότι είναι σίγουρο πως αργά ή γρήγορα θα οδηγούσε και σε γενικότερη κρατική αποσύνθεσή της. Και οι κατά τ' ανωτέρω διαχρονικώς υπέρμαχοι του Σχεδίου Ανάν δεν πρέπει να υποτιμούν -και πολύ περισσότερο να λησμονούν- ότι μια τέτοια, μοιραία και απευκταία, κατάληξη της

Κυπριακής Δημοκρατίας συνιστά «*διακαή πόθο*» της Τουρκίας. Και μάλιστα ως τελική «*δικαίωση*» της βαρβαρότητας της κατά την εισβολή, το 1974, στην Μαρτυρική Κύπρο. Επομένως, η σημερινή κρίσιμη συγκυρία επιβάλλει την ειλικρινή και αποφασιστική αποδοχή και πραγμάτωση του ακόλουθου, κατ' ουσία Εθνικού, «*προτάγματος*»: Όλος ο Ελληνισμός έχει χρέος ν' αντισταθεί, υπό όρους αρραγούς ενότητας, απέναντι στην συντέλεση ενός τέτοιου «*ειδεχθούς εγκλήματος*» εις βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας αλλά και εις βάρος της Διεθνούς και της Ευρωπαϊκής Νομιμότητας. Και το χρέος αυτό βαρύνει, όπως είναι ευνόητο, και την Διεθνή Κοινότητα αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ιδίως δε την Ευρωπαϊκή Ένωση, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είναι αναπόσπαστο Κράτος-Μέλος της και η τύχη της συνδέεται αρρήκτως με την υπόστασή της και με την εν γένει προοπτική της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης, επέκεινα δε και της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης.

Β. Τέλος, πρέπει να επισημανθεί emphaticώς πως το ότι η Τουρκία δεν είναι διατεθειμένη να αποδεχθεί οιαδήποτε λύση του Κυπριακού Ζητήματος, η οποία θα είναι πλήρως συμβατή με το Διεθνές Δίκαιο και με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, στοχεύοντας κατ' ουσία μακροπρόθεσμα στην περιέλευση της Κύπρου υπό τον ολοκληρωτικό έλεγχό της, προκύπτει και από τα όσα συνέβησαν κατά την Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τις Εγγυήσεις στο Crans-Montana της Ελβετίας, τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 2017. Όπως τεκμηριώνεται ευχερώς ιδίως από τα διαμειφθέντα στην διάσκεψη αυτή -προεχόντως με βάση τα απόρρητα πρακτικά του ΟΗΕ και την Έκθεση του Γ.Γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτέρες- και κατ' εξοχήν από πολυάριθμες τότε δηλώσεις του Τούρκου ΥΠΕΞ Μεβλούτ Τσαβούσογλου, ναι μεν η Τουρκία φαινόταν να συνηγορεί υπέρ της μετονομασίας της Συνθήκης Εγγυήσεως σε Συνθήκη Εφαρμογής και σε μια μορφή μελλοντικής, δίχως χρονικό περιορισμό, «*αναθεώρησης*» (“*review*”) της τελευταίας, πλην όμως τούτο στόχευε να την καταστήσει περισσότερο ευνοϊκή για την Τουρκία. Άρα σαφώς πιο δυσμενή, και από την αρχική, για την προοπτική δίκαιης και βιώσιμης λύσης του

Κυπριακού Ζητήματος πάνω στο πρότυπο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας. Με άλλες λέξεις στο Crans-Montana η Τουρκία κατ' αποτέλεσμα «*τορπίλισε*», με προδιαγεγραμμένο μάλιστα σχέδιο, κάθε λύση του Κυπριακού Ζητήματος σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο και κυρίως σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Τούτο δε καθίσταται φανερό και εκ του ότι εκεί η τουρκική πλευρά κάθε άλλο παρά δέχθηκε να συζητήσει, έστω και καθ' υποφοράν, το θέμα μια «*ρήτρας τερματισμού*» (“*sunset clause*”) του κατά την προμνημονευόμενη Συνθήκη Εφαρμογής καθεστώτος στρατιωτικής παρουσίας και του μονομερούς δικαιώματος επέμβασης. Κατά συνέπεια, η Τουρκία στην Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τις Εγγυήσεις στο Crans-Montana πρότεινε την κατά τα προαναφερθέντα «*αναθεώρηση*» της ως άνω Συνθήκης με μια διπλή, κυριολεκτικώς καταστροφική για το Κυπριακό Ζήτημα, στόχευση: Και συγκεκριμένα αφενός για να ενισχύσει την στρατιωτική παρουσία της στην Κύπρο -και δη επ' αόριστο- για λόγους μάλιστα στήριξης της πολιτικής της στην ευρύτερη Μέση Ανατολή. Και, αφετέρου, για να διατηρήσει, στο ακέραιο και καθ' όλα ενεργό, το δικαίωμα της περί μονομερούς επέμβασης, ανά πάσα στιγμή, στην Κύπρο. (βλ. και το άκρως αποκαλυπτικό και επαρκέστατα τεκμηριωμένο άρθρο του πρώην Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκου Αναστασιάδη στο «Βήμα» της 27^{ης} Απριλίου 2025, σελ. 26-27).»